

Мушин А. Л.

студентка 2 курсу магістратури 3 групи

Інституту підготовки кадрів

для органів юстиції України

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ КОРУПЦІОНЕРА

Визначення особи злочинця надзвичайно важливе для кримінології тим, що допомагає правоохоронним органам провести успішні заходи профілактики вчинюваних злочинів. Ні для кого не секрет, що одним із найважливіших завдань, які постали перед українською спільнотою та державою впродовж останніх років є саме боротьба з корупційними злочинами. Найбільшою проблемою, яка стає на

заваді такій боротьбі, на мою думку, є проблема визначення особистісних характеристик осіб, які вчиняють корупційні злочини, механізми формування таких характеристик та їх дослідження правоохоронними органами в теоретико-правовому полі. Варто розуміти, що найефективніша боротьба з корупцією – та, в якій корупційним злочинам запобігають, а не розслідують після їх відповідного вчинення.

Складність дослідження полягає, передусім, у тому, що особа корупціонера займає особливу соціальну позицію у суспільстві. Це особа, яка уповноважена на виконання окремих функцій держави. Таким чином, корупціонер – людина, що володіє дискреційними повноваженнями, організаційно-розпорядчими, адміністративно-господарськими функціями, які він виконує постійно, в якості службової особи, чи за спеціальним повноваженням. Тим не менш, варто наголосити на тому, що поняття корупції може бути різним і залежить воно, перш за все від певних критеріїв: 1) від суб'єкта (державні службовці, народні представники (депутати), судді); 2) від типу вигоди (отримання прибутку або зменшення витрат); 3) від типу взаємодіючих суб'єктів (побутова корупція, ділова корупція, корупція верховної влади) тощо.

Говорячи про спеціальних суб'єктів варто брати до уваги той факт, що разом з діями особи, що займає особливе соціальне становище в суспільстві, наявні корупційні ризики, залежно від специфіки її соціального статусу: чим вищий її статус, тим більшими є такі ризики. Враховуючи такі ознаки, О. Шостко в своєму науковому дослідженні здійснила розподіл корупціонерів за наступними типами: 1) “дрібний корупціонер (який отримує неправомірну вигоду у незначних розмірах за вирішення щоденних проблем громадян); 2) звичний корупціонер (які отримують неправомірну вигоду, частину з якої передають своєму керівництву в обмін на продовження роботи державного службовця); 3) ініціативний корупціонер (які, використовуючи своє соціальне становище, створюють корупційні “схеми” та долучають до роботи своїх знайомих, друзів, родичів тощо); 4) злісний (політичний) корупціонер (які, завдяки своєму високому соціальному статусу, паралізують роботу окремих органів державної влади та місцевого самоврядування з метою збільшення власного статку та отримання додаткових привілеїв) [1, с. 204].

Окрім науковці, проводячи аналіз особи злочинця (корупціонера), звертають увагу на те, що таку теоретико-правову категорію слід розглядати як “сукупність соціальних, психологічних та національно-моральних характеристик, які притаманні злочинцям, які вчиняють корупційні злочини” [2, с. 57]. Крім того, найхарактернішою особливістю особи корупціонера є наявність корисливого мотиву. За оцінками експертів, мотивами злочинів, вчинених особами корупціонерами виступають: 1) “бажання покращити побутовий комфорт – 31,4%; 2) бажання мати додаткові кошти для власних потреб – 24,1%; 3) незаконне збагачення у великих розмірах – 20,3%; 4) крайня необхідність в елементарних матеріальних благах – 13,9%; 5) бажання набутти високого соціального статусу – 7,4%; 6) інші спонукання – 2,9%” [3, с. 43].

Варто звернути окрему увагу на те, що особа злочинця поєднує в собі соціологічне поняття особи і юридичне поняття злочинця, через що проблема

особи злочинця має вирішуватись на основі загального та соціологічного вчення про особу. Проте, варто пам'ятати, що люди досить різні за своєю суттю: одні допомагають суспільним досягненням та прогресу, в той час як інші – активно ухиляються. В такому випадку, об'єктивну цінність особи становить не походження людини, належність до певного класу, а її соціальна позиція, внесок у загальний соціальний прогрес.

Таким чином, можна зробити висновок, що кримінологічна характеристика особи злочинця й особистості корупційного злочинця передбачає, зокрема, виявлення й вивчення трьох основних підсистем:

а) соціальний статус особи злочинця, який визначається її приналежністю до того чи іншого соціальної верстви населення і групи із соціально демографічною характеристикою;

б) соціальні функції, що включають сукупність видів діяльності особи як громадянина в системі суспільних відносин (рівень розвитку, знання, навички, вміння);

в) морально-психологічні складові (соціальні позиція, інтерес, потреби, вік, стан здоров'я).

Видучення будь-якого з цих компонентів призведе до руйнування цілісності всієї структури особи злочинця. Характеризуючи особистісні риси особи корупціонера варто відзначити добре розвинені комунікативні здібності, здатність впливу на свого співрозмовника та завоювання довіри, психологічно розвинутої особи, здатної “читати” свого співрозмовника.

Окремою найяскравішою характеристикою варто виділити винахідливість у вчиненні корупційних злочинів, що унеможливає їх подальшу кримінальну кваліфікацію та розслідування діяння в якості злочину. Особа корупціонера характеризується здібністю швидко оцінювати ситуацію, що склалася, приймати рішення відповідно до умов реальної обстановки, наявності розвинутого логічного мислення. Кримінологічні дослідження особи корупціонера ускладнюється ще й тим, що із загального числа таких корупціонерів значна частина є спеціалістами та фахівцями в галузі права, що, безумовно, призводить до застосування способів протидії кваліфікації діяння в якості кримінально караного та проведення досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Шостко О. Типологія осіб, які вчиняють корупційні злочини / О. Шостко // Транскордонна співпраця: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали II Регіонального круглого столу. – Одеса, 28-29 вересня 2017 року. – 262 с.
2. Злочинність в Україні: стат. збірник / Державний комітет статистики України – К., 2001.
3. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. – Одеса, 2013. – 228 с.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М.В. Романов

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
зав. лабораторії Ю. Г. Бойко

Протидія організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Все-
П83 укр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих
вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Го-
ловкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© НДІ вивчення проблем злочинності іме-
ні академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

*Матеріали друкуються в авторській науковій
та літературній редакції*

Відповідальний за випуск *Б. М. Головін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80